

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/11/11/98

DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI PUBLICZNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

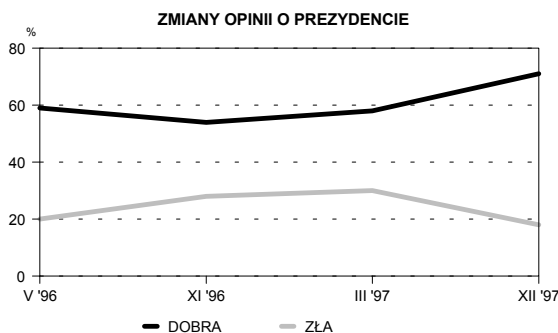
WARSZAWA, STYCZEŃ 1998

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Ocena działalności instytucji publicznych jest od lat przedmiotem naszych stałych badań. Dotychczas poruszając to zagadnienie pytaliśmy, czy - zdaniem respondenta - działalność danej instytucji „dobrze służy społeczeństwu”. Sformułowanie to jednak budziło pewne wątpliwości. Kładło ono bowiem nacisk na ogólny, funkcjonalny aspekt działalności poszczególnych instytucji - na to, w jakim stopniu są one potrzebne społeczeństwu. Istotną okazała się więc odpowiedź na pytanie, czy chodzi o *sensu stricto* ocenę działalności danej instytucji, czy też o ocenę szerszą - roli, jaką ona spełnia. Uznaliśmy, że w naszych sondażach skupimy się na tym pierwszym ujęciu zagadnienia. W grudniu '97 (podobnie jak w maju i listopadzie '96 oraz marcu '97) zadaliśmy bardziej jednoznacznie sformułowane pytanie: *Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność... danej instytucji?*¹.

OCENY INSTYTUCJI POLITYCZNYCH

W porównywanym okresie - od marca do grudnia ubiegłego roku - znacznie poprawiły się opinie o prezydencie. Obecnie blisko trzy czwarte badanych pozytywnie ocenia działalność Aleksandra Kwaśniewskiego.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (91) przeprowadzono w dniach 11-16 grudnia '97 na 1066-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Tabela 1

w procentach

Oceniane instytucje i organizacje	Oceny	Wskazania respondentów według terminów badań				Zmiany III - XII '97
		V '96	XI '96	III '97	XII '97	
Prezydent	dobra	59	54	58	71	+13
	zła	20	28	30	18	-12
Władze miasta/gminy	dobra	58	56	58	60	+2
	zła	30	31	32	29	-3
Sejm	dobra	39	37	35	40	+5
	zła	44	45	51	39	-12
Rząd, Rada Ministrów	dobra	43	45	41	40	-1
	zła	38	36	45	33	-12
Senat	dobra	39	39	35	39	+4
	zła	39	38	47	31	-16
Polskie Radio SA	dobra	87	82	85	83	-2
	zła	5	7	6	5	-1
Telewizja publiczna	dobra	72	63	65	68	+3
	zła	20	27	28	22	-6
Wojsko	dobra	69	69	71	65	-6
	zła	10	11	11	12	+1
Najwyższa Izba Kontroli	dobra	47	51	59	59	0
	zła	21	20	17	12	-5
Kościół rzymskokatolicki	dobra	61	51	56	58	+2
	zła	30	36	35	34	-1
Rzecznik Praw Obywatelskich	dobra	65	61	61	56	-5
	zła	8	11	14	13	-1
Narodowy Bank Polski	dobra	-	-	-	55	-
	zła	-	-	-	16	-
Policja	dobra	60	54	53	51	-2
	zła	34	35	39	37	-2
Giełda Papierów Wartościowych	dobra	-	-	-	32	-
	zła	-	-	-	9	-
Prokuratura	dobra	39	40	40	31	-9
	zła	30	31	35	38	+3
Sądy	dobra	39	42	42	30	-12
	zła	32	30	35	42	+7
Urząd Ochrony Państwa	dobra	-	-	-	27	-
	zła	-	-	-	23	-
NSZZ „Solidarność”	dobra	36	39	35	41	+6
	zła	45	38	50	38	-12
OPZZ	dobra	27	29	24	25	+1
	zła	37	35	41	32	-9

Oceny działalności prezydenta zależą od poglądów politycznych ankietowanych. Niemal powszechna jest aprobatą działań Aleksandra Kwaśniewskiego wśród osób o orientacji lewicowej, niemniej także wśród badanych o poglądach prawicowych oceny pozytywne niemal dwukrotnie przeważają nad negatywnymi (odpowiednio 60% i 32%). Stosunkowo najbardziej krytyczni są mieszkańcy wielkich miast, ale i wśród nich ponad połowa dobrze ocenia działalność prezydenta. Interesujące są zróżnicowania opinii wśród elektoratów poszczególnych partii i ugrupowań politycznych.

Tabela 2

w procentach

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Ocena działalności prezydenta		
	dobra	zła	Trudno powiedzieć
UP ²	98	2	-
SLD	92	6	2
UW	70	21	9
PSL	62	14	24
AWS	58	30	12
ROP ³	53	38	9
Nie głosujący	69	17	14

V Cramera=0,229

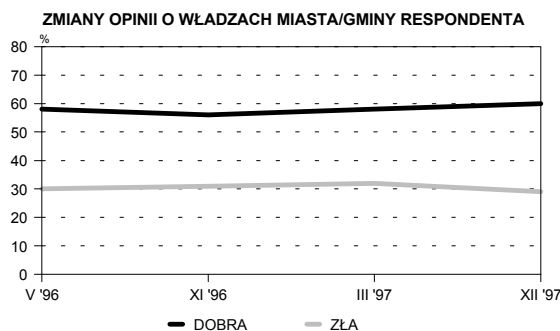
Można zauważyć wyraźną różnicę w ocenie działalności prezydenta wśród zwolenników dwóch ugrupowań tworzących obecną koalicję rządową. Wyborcy Unii Wolności są nie tylko bardziej pozytywnie nastawieni do głowy państwa niż sympatycy jej współkoalicjanta - AWS, ale także lepiej oceniają działalność Aleksandra Kwaśniewskiego niż wyborcy opozycyjnego PSL. Ponadto opinie zwolenników UW o prezydencie są zbliżone do opinii osób, które nie brały udziału w wyborach.

W ciągu ubiegłego roku oceny władz lokalnych (władz miasta/gminy respondenta) niewiele się zmieniły (zmiany na pograniczu istotności statystycznej). Trzeba jednak pamiętać, że - w odróżnieniu od innych ocenianych instytucji politycznych - w tym przypadku mamy do czynienia nie z jednym ocenianym podmiotem, lecz wieloma. Dlatego wyniki

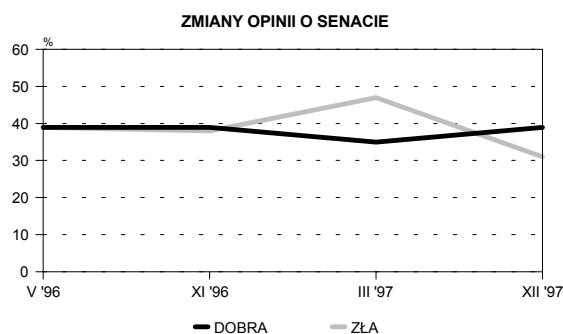
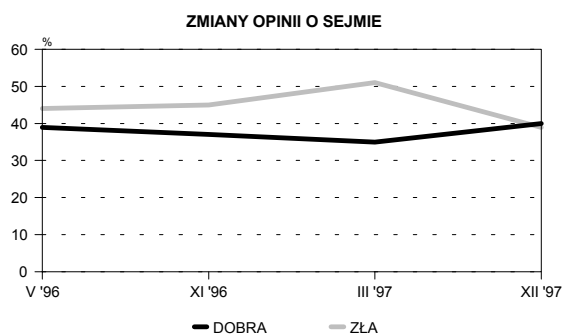
² Do wyników dotyczących tego elektoratu należy podchodzić ostrożnie ze względu na jego niewielką liczebność w badanej próbie.

³ Por. przypis 2.

stanowią swego rodzaju „wypadkową”, być może bardzo zróżnicowanych ocen władz wielu miast i gmin, i dlatego ulegają niewielkim wahaniom. Ogólnie jednak rysuje się pewna prawidłowość - swoje władze lokalne wyraźnie gorzej oceniają mieszkańcy największych miast, powyżej 500 tys. ludności (47% ocen pozytywnych) niż mieszkańcy wsi (63% ocen pozytywnych), miast małych (64%) i średniej wielkości (61%), a także liczących od 100 do 500 tysięcy ludności (60%).

Pozostałe trzy instytucje polityczne - Sejm, Senat i rząd - po krótkim (niespełna dwumiesięcznym) okresie pracy w składzie wyłonionym w wyniku wrześniowych wyborów trudno było badanym ocenić. Stąd też więcej niż poprzednio wskazań „trudno powiedzieć”. Natomiast zmiany opinii o działalności Sejmu, Senatu i rządu są w stosunku do ocen z marca '97 korzystne dla wymienionych instytucji w ich obecnym składzie. Wyraża się to przede wszystkim w znacznym zmniejszeniu się we wszystkich trzech przypadkach odsetka ocen negatywnych. Jeśli chodzi o Sejm i Senat, odnotowaliśmy także niewielki przyrost ocen pozytywnych. Obecnie dobre i złe opinie o Sejmie się równoważą, a pozytywne opinie o Senacie przeważają nad negatywnymi. Tymczasem w postrzeganiu działalności Sejmu i Senatu poprzedniej kadencji występowała dość znaczna przewaga ocen złych nad dobrymi.

Warto przyjrzeć się powiązaniom opinii o Sejmie z opcjami politycznymi badanych. Widać wyraźnie, że zwolennicy ugrupowań, które po wyborach utraciły większość parlamentarną, mają skłonność do negatywnych ocen tej instytucji.

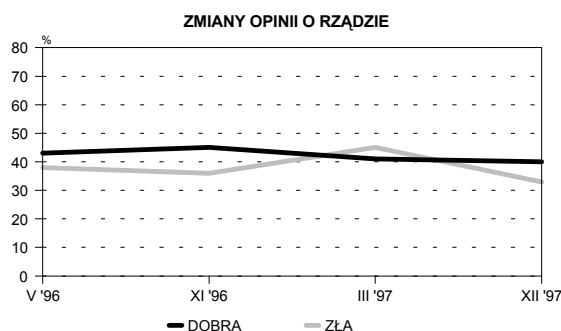
Tabela 3

w procentach

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Ocena działalności Sejmu		
	dobra	zła	Trudno powiedzieć
UP ⁴	59	37	4
ROP ⁵	57	38	5
AWS	56	22	22
UW	42	41	17
SLD	26	60	14
PSL	24	53	23
Nie głosujący	36	40	24

V Cramera=0,213

Odsetek pozytywnych opinii o działalności rządu pozostaje na poziomie, jaki uzyskał poprzedni gabinet wiosną ubiegłego roku. Ponieważ jednak obecny rząd zebrał znacznie mniej złych ocen niż jego poprzednik, to w sumie pozytywne oceny rządu obecnej koalicji przeważają nad negatywnymi (odwrotnie niż miało to miejsce w marcu '97 w przypadku gabinetu poprzedniej koalicji).

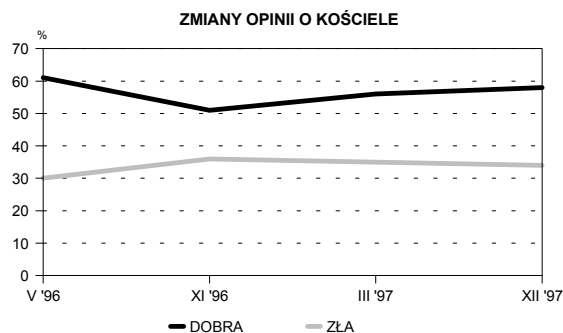
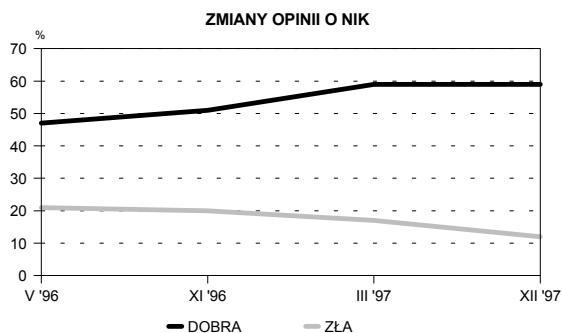
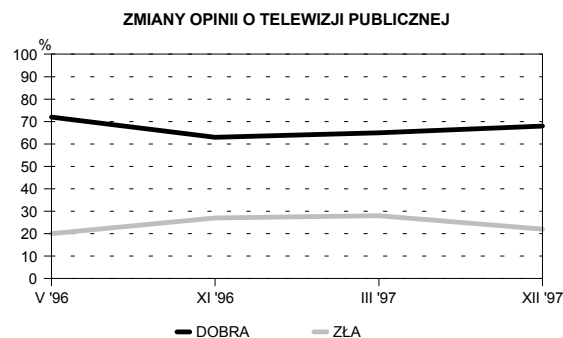
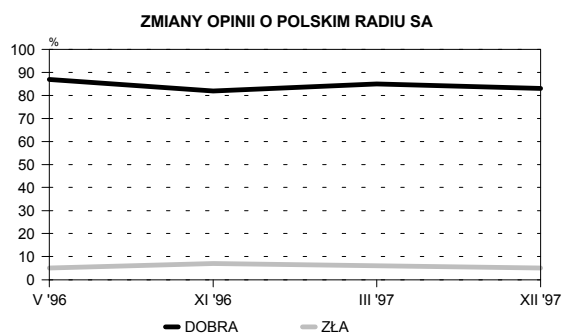
⁴ Por. przypis 2.

⁵ Por. przypis 2.

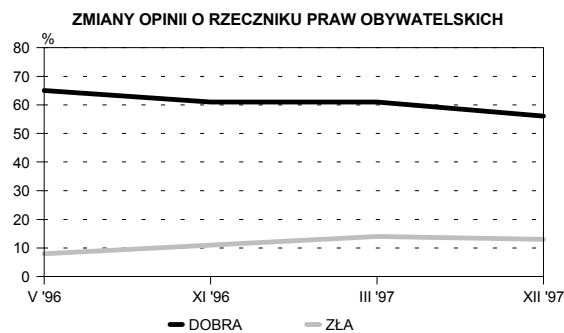
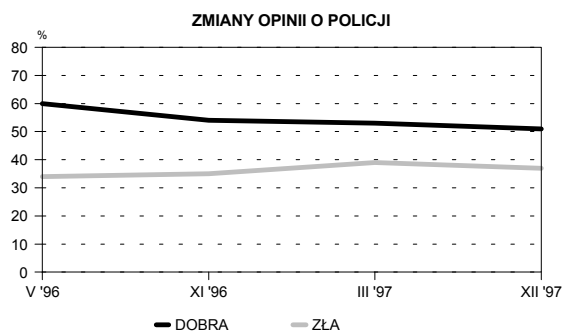
OCENY INSTYTUCJI NIEPOLITYCZNYCH

Spośród instytucji niepolitycznych niezmiennie najlepiej oceniane jest Polskie Radio, którego oceny w porównywanym okresie praktycznie nie uległy zmianie (różnice wskazań w granicach błędu statystycznego). Nieco poprawiły się opinie o również dobrze dotychczas ocenianej telewizji publicznej. Jej działalność szczególnie dobrze postrzegana jest przez rolników i mieszkańców wsi (odpowiednio 88% i 73% ocen pozytywnych), stosunkowo najgorzej zaś przez mieszkańców wielkich miast (57% ocen pozytywnych).

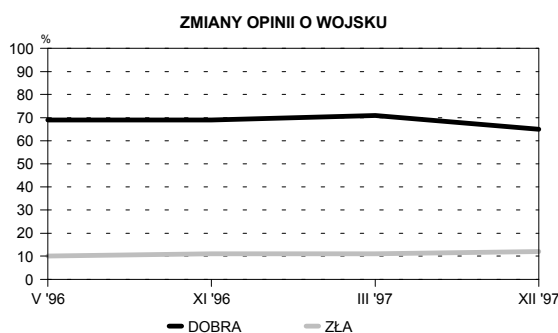
Niemal bez zmian pozostały oceny Najwyższej Izby Kontroli oraz Kościoła rzymskokatolickiego.

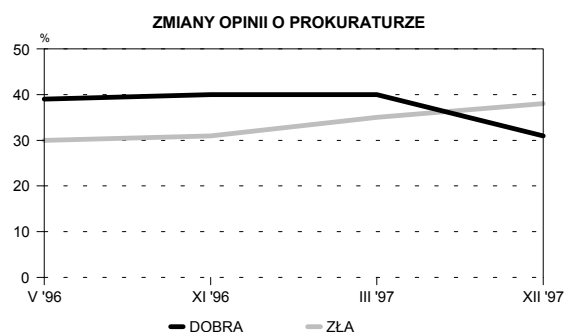
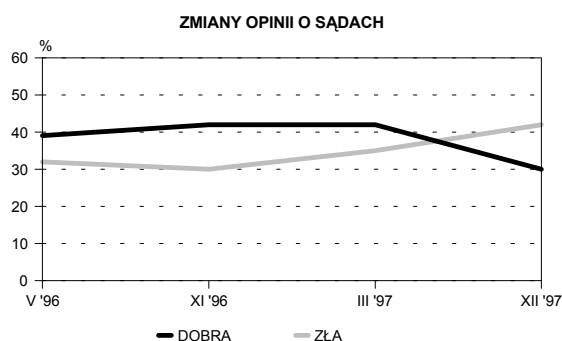
W stosunku do marca '97 oceny policji praktycznie się nie zmieniły, niemniej warto zwrócić uwagę, iż porównując je w perspektywie długookresowej obserwujemy dość wyraźne pogorszenie się opinii o tej instytucji. W pewnym stopniu podobnie rzecz się ma z oceną pracy Rzecznika Praw Obywatelskich. W ciągu ubiegłego roku nastąpił nieznaczny, ale istotny statystycznie spadek pozytywnych ocen jego działalności. Natomiast w porównaniu z pierwszą połową roku 1996 zauważamy już dość wyraźny wzrost krytycyzmu.

W porównaniu z marcem '97 pogorszyły się oceny działalności wojska. W rezultacie, przy równoczesnej poprawie notowań telewizji publicznej, wojsko przesunęło się z drugiej pozycji na trzecią wśród poddawanych ocenie instytucji niepolitycznych.

Wyraźnie natomiast pogorszyły się oceny instytucji wymiaru sprawiedliwości - sądów i prokuratury. Odnotowaliśmy zarówno znaczący spadek dobrych opinii, jak i wzrost złych. Są to jedyne z badanych instytucji (obok OPZZ), w stosunku do których oceny negatywne przeważają obecnie nad pozytywnymi.

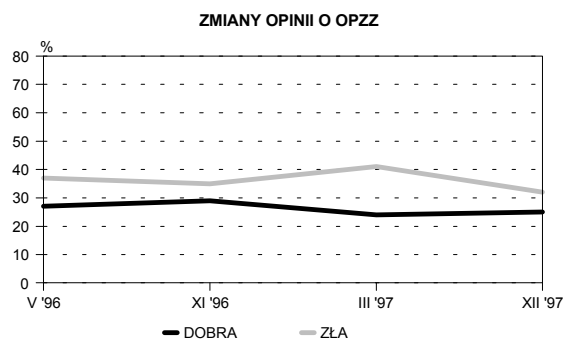
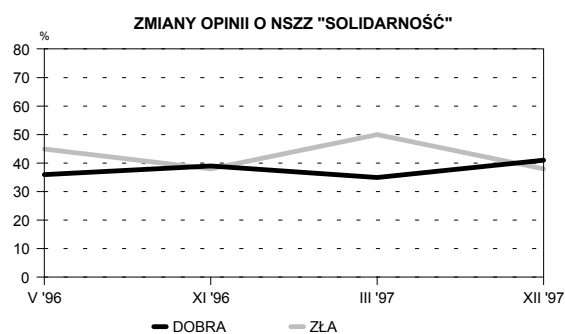
Być może wpłynęły na to mnożące się zarzuty opieszałości w funkcjonowaniu aparatu sprawiedliwości (co znalazło m.in. wyraz w pierwszej polskiej skardze do Trybunału Europejskiego w Strasburgu). Można przypuszczać, że nie bez znaczenia są też kontrowersje

wokół niektórych wyroków (np. wyroku Sądu Wojewódzkiego w Katowicach w sprawie tragedii w kopalni „Wujek”) czy też - dotycząca wprowadzie bardziej środowiska sędziowskiego niż sądów - sprawa wyłaniania sędziów do sądu lustracyjnego⁶. Równocześnie jednak zależność oceny sądów od poglądów politycznych ankietowanych jest znikoma, w stosunku zaś do prokuratury nie występuje w ogóle.

W grudniowym sondażu zamieściliśmy na naszej liście trzy instytucje, których dotychczas nie poddawaliśmy ocenie badanych. Są to: Narodowy Bank Polski, Giełda Papierów Wartościowych i Urząd Ochrony Państwa. Spośród nich najbardziej znaną instytucją jest NBP. Jego działalność respondenci oceniają dobrze - oceny pozytywne ponad trzykrotnie przeważają nad negatywnymi. Urząd Ochrony Państwa potrafiła ocenić tylko połowa badanych - opinie o jego działalności są wśród nich podzielone, z nieznaczną przewagą ocen pozytywnych. Jeśli chodzi natomiast o Giełdę Papierów Wartościowych, to aż 59% ankietowanych nie potrafiło ocenić jej działalności. Wśród tych, którzy wyrazili swoją opinię w tym względzie, oceny pozytywne kilkakrotnie przeważają nad negatywnymi.

OCENY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

W porównywanym okresie dwie główne centrale związkowe poprawiły swój wizerunek. Dotyczy to przede wszystkim NSZZ „Solidarność”, w mniejszym zaś stopniu OPZZ.

⁶ Ten sam sondaż ujawnił równocześnie zdecydowane poparcie dla idei lustracji - komunikat w przygotowaniu.

W ocenie działalności NSZZ „Solidarność” odnotowaliśmy znaczny spadek opinii negatywnych, któremu towarzyszył mniejszy, lecz również wyraźny wzrost ocen pozytywnych. Obecnie oceny dobre nieco przeważają nad złymi.

Poprawił się także wizerunek OPZZ, co wyraża się w spadku opinii negatywnych o tej centrali związkowej. Nadal jednak jej działalność oceniana jest częściej źle niż dobrze.

Interesujące, że opinie o NSZZ „Solidarność” są bardzo silnie uzależnione od poglądów politycznych, podczas gdy stosunek do OPZZ nie wykazuje takiej zależności.

Tabela 4

w procentach

Poglądy polityczne	Oceny związków zawodowych					
	NSZZ „Solidarność”			OPZZ		
	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	dobrze	źle	Trudno powiedzieć
Lewica	22	70	8	30	37	33
Centrum	35	44	21	26	32	42
Prawica	68	19	12	28	39	33
Trudno powiedzieć	27	29	44	13	16	71

★

★

★

Grudzień '97 przyniósł znaczną poprawę społecznego wizerunku prezydenta. Instytucje polityczne ukształtowane w wyniku wrześniowych wyborów - Sejm, Senat i rząd - są ogólnie lepiej oceniane od swych poprzedników. Warto odnotować wyraźne pogorszenie się opinii o działalności instytucji wymiaru sprawiedliwości - sądów i prokuratury, a także powolne, lecz systematyczne pogarszanie się wizerunku policji.

Tabela 1. Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność **prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego?**

(%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	71	18	11	1064
Płeć				
Meżczyźni	73	18	8	505
Kobiety	69	17	13	560
Wiek				
do 24 lat	69	18	14	148
25-34	63	20	16	189
35-44	76	20	4	225
45-54	73	19	8	198
55-64	75	17	8	137
65 lat i więcej	70	12	18	168
Miejsce zamieszkania				
Wieś	70	16	14	395
Miasto do 20 tys.	75	17	8	127
od 21 do 100 tys.	75	16	9	226
101-500 tys.	80	13	7	177
501 tys. i więcej mieszk.	54	31	14	139
Region				
Północny	74	16	10	125
Zachodni	69	22	9	117
Środkowozachodni	72	13	15	143
Środkowy	65	22	13	188
Wschodni	73	18	9	131
Południowo-wschodni	70	17	12	177
Południowo-zachodni	75	17	8	183
Wykształcenie				
Podstawowe	72	10	18	317
Zasadnicze zawodowe	69	19	11	300
Średnie	72	22	5	351
Wyższe	70	23	7	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	72	24	4	73
Prac. umysł. niż. szczebla	79	17	4	96
Pracownicy fiz. - umysł.	70	25	4	72
Robotnicy wykwalifikowani	77	19	4	117
Robotnicy niewykwalifik.	66	16	18	51
Rolnicy	64	14	23	65
Prywatni przedsiębiorcy	68	27	5	45
Bierni zawodowo				
Renciści	73	15	12	131
Emeryci	72	15	13	216
Uczniowie i studenci	64	22	14	47
Bezrobotni	72	16	12	92
Gospodynie domowe i inni	56	15	29	55
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	74	24	2	105
Sektor państwowy	73	20	7	96
Sektor prywatny	73	18	9	254
Spółdzielczość	92	8	0	20
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	66	18	16	213
201 - 325	75	14	11	189
326 - 449	67	23	10	164
450 - 599	78	11	10	136
Powyżej 599 zł	75	21	4	226
Ocena własnych war. mater.				
Źle	66	18	16	293
Średnie	71	20	9	494
Dobre	78	14	9	275
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	61	15	24	61
Raz w tygodniu	68	20	12	541
Kilka razy w miesiącu	80	13	7	129
Kilka razy w roku	75	17	7	240
W ogóle nie uczestniczy	74	15	11	92
Poglądy polityczne				
Lewica	90	7	4	216
Centrum	78	13	8	301
Prawica	60	32	8	324
Trudno powiedzieć	60	14	26	221

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność sądów? (%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	42	28	1064
Płeć				
Meżczyźni	31	48	20	505
Kobiety	29	35	35	560
Wiek				
do 24 lat	41	37	22	148
25-34	31	43	26	189
35-44	41	36	23	225
45-54	28	49	23	198
55-64	22	44	34	137
65 lat i więcej	16	39	45	168
Miejsce zamieszkania				
Wieś	26	35	39	395
Miasto do 20 tys.	35	36	29	127
od 21 do 100 tys.	33	42	25	226
101-500 tys.	32	53	15	177
501 tys. i więcej mieszk.	30	51	20	139
Region				
Północny	31	39	30	125
Zachodni	38	33	29	117
Środkowozachodni	32	37	32	143
Środkowy	25	46	29	188
Wschodni	39	46	15	131
Południowo-wschodni	24	36	40	177
Południowo-zachodni	29	50	22	183
Wykształcenie				
Podstawowe	22	33	45	317
Zasadnicze zawodowe	35	41	24	300
Średnie	31	48	21	351
Wyższe	40	50	10	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	37	50	14	73
Prac. umysł. niż. szczebla	36	44	20	96
Pracownicy fiz. - umysł.	35	49	16	72
Robotnicy wykwalifikowani	37	51	12	117
Robotnicy niewykwalifik.	35	26	39	51
Rolnicy	30	35	35	65
Prywatni przedsiębiorcy	32	47	21	45
Bierni zawodowo				
Renciści	22	39	39	131
Emeryci	18	43	38	216
Uczniowie i studenci	56	24	20	47
Bezrobotni	32	41	27	92
Gospodynie domowe i inni	27	32	41	55
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	35	45	20	105
Sektor państwowy	36	43	21	96
Sektor prywatny	34	49	17	254
Spółdzielczość	49	38	12	20
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	33	32	36	213
201 - 325	29	40	31	189
326 - 449	31	41	28	164
450 - 599	24	51	25	136
Powyżej 599 zł	32	49	19	226
Ocena własnych war. mater.				
Źle	28	43	29	293
Średnie	27	42	31	494
Dobre	39	39	22	275
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	20	37	44	61
Raz w tygodniu	32	39	29	541
Kilka razy w miesiącu	22	39	38	129
Kilka razy w roku	35	44	21	240
W ogóle nie uczestniczy	24	60	16	92
Poglądy polityczne				
Lewica	34	47	19	216
Centrum	36	42	22	301
Prawica	29	50	21	324
Trudno powiedzieć	21	24	55	221

Tabela 3. Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność **prokuratury?** (%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	31	38	31	1064
Płeć				
Meżczyźni	33	46	21	505
Kobiety	29	31	41	560
Wiek				
do 24 lat	39	35	26	148
25-34	34	39	26	189
35-44	37	37	27	225
45-54	29	44	27	198
55-64	23	43	34	137
65 lat i więcej	20	31	50	168
Miejsce zamieszkania				
Wieś	27	31	42	395
Miasto do 20 tys.	33	41	27	127
od 21 do 100 tys.	36	38	26	226
101-500 tys.	31	47	22	177
501 tys. i więcej mieszk.	30	45	25	139
Region				
Północny	38	31	31	125
Zachodni	36	35	29	117
Środkowozachodni	30	36	34	143
Środkowy	24	41	35	188
Wschodni	35	44	20	131
Południowo-wschodni	24	37	39	177
Południowo-zachodni	32	41	27	183
Wykształcenie				
Podstawowe	24	28	49	317
Zasadnicze zawodowe	35	41	24	300
Średnie	31	44	25	351
Wyższe	39	42	19	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	37	46	17	73
Prac. umysł. niż. szczebla	34	44	22	96
Pracownicy fiz. - umysł.	32	45	23	72
Robotnicy wykwalifikowani	41	46	13	117
Robotnicy niewykwalifik.	27	29	44	51
Rolnicy	28	33	38	65
Prywatni przedsiębiorcy	27	50	23	45
Bierni zawodowo				
Renciści	25	34	42	131
Emeryci	21	37	42	216
Uczniowie i studenci	58	21	21	47
Bezrobotni	31	39	31	92
Gospodynie domowe i inni	31	26	44	55
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	35	40	25	105
Sektor państwowy	33	48	19	96
Sektor prywatny	34	45	21	254
Spółdzielczość	55	25	20	20
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	31	34	35	213
201 - 325	29	38	33	189
326 - 449	34	36	30	164
450 - 599	24	43	33	136
Powyżej 599 zł	34	45	21	226
Ocena własnych war. mater.				
Źle	27	41	32	293
Średnie	27	38	35	494
Dobre	42	34	24	275
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	15	32	53	61
Raz w tygodniu	34	34	31	541
Kilka razy w miesiącu	20	39	40	129
Kilka razy w roku	33	43	24	240
W ogóle nie uczestniczy	27	52	22	92
Poglądy polityczne				
Lewica	33	47	20	216
Centrum	37	38	25	301
Prawica	31	44	25	324
Trudno powiedzieć	20	21	60	221